

Vuonna 1920 elokuun 3 päivänä kokoontuivat Eduskunnan Pankkivaltuusmiehet puheenjohtaja Lavonius, herrat Nevanlinna ja Ramsay sekä varamiehet Liakka, af Heurlin ja Salmio.

1 §.

Esiteltiin jatkuvaan käsittelyyn kokouksessa elokuun 2 päivänä 1 §:n kohdalla esillä ollut kysymys lausunnon antamisesta mainitussa pykälässä uetelluista kaupan säännöstelyn lopettamista koskevista anomuksista ja pantiin käsittelyn pohjaksi herra Nevanlinnan valmistama ehdotus lausunnoksi.

Siihen nähden, että annettavan lausunnon sisällyksestä oli eri mieliä Pankkivaltuusmiesten kesken ilmaantunut, toimitettiin asiassa äänestys, jolloin

Herra Nevanlinna tahtoi annettavaksi näin kuuluvan lausunnon: (Lopullinen lausunto, siten muutettuna, että tuonnin säännöstelyä koskevan lausunnon osan loppuun olisi lisättävä näin kuuluva

kappale:)

„Tuontisäännöstelyn käytännöllisessä toimeenpanossa olisi tehtävä muutos. Olisi luovuttava nykyisestä menettelystä, joka perustuu tuontilupien hakemiseen ja harkitsemiseen. Tällöinen järjestelmä asettaa harkitsevalle viranomaiselle vaatimuksia, joita on mahdoton täyttää, ja synnyttää välttämättä paljon tyytymättömyyttä. Se olisi vaihdettava sellaiseen, joka tekisi lupien hakemisen ja myöntämisen tarpeettomaksi. Tätä varten olisi yleisellä asetuksella ilmoitettava, mitkä tavarat ovat tuontivapaat, mitkä eivät. Mitä tulee niihin tavaroihin, joiden tuonti olisi sallittava vain tiettyihin määriin, olisi tämä erittäin järjestettävä yksissä neuvoin tavarain tuojain kanssa;”

Herra af Heurlin yhtyi herra Nevanlinnan mielipiteeseen kuitenkin seuraavilla poikkeuksilla, nimittäin, että lausunnossa ei puollettaisi tuontisäännöstelyn käytännöllisen toimeenpanon sellaista muuttamista, että tuontilupain hakeminen ja harkitseminen lakkaisi sekä että elintarpeiden, varsinkaan karjantuotteiden vientiä ei olisi sal-

littava sikäli kuin se saattaa aiheuttaa puutetta tai hintain nousua omassa maassa;

Herra Salmio yhtyi herra af Heurlinin mielipiteeseen;

Herra Liakka yhtyi herra Nevanlinnan mielipiteeseen, kuitenkin siten että lausunnossa ei puollettaisi tuontisäännöstelyn käytännöllisen toimeenpanon sellaista muuttamista, että tuontilupain hakeminen ja harkitseminen lakkaisi;

Herra Ramsay ilmoitti olevansa pääasiassa sillä kannalla, joka ilmenee Keskuskauppakamarin ja Pankkiyhdistyksen Valtioneuvoston antamista kirjoituksista ja katsoi senvuoksi että Pankkivaltuusmiesten olisi lausunnossaan kannatettava mainituissa kirjelmissä tehtyjä ehdotuksia;

Herra Lavonius yhtyi herra Liakan mielipiteeseen.

Pankkivaltuusmiehet olivat siten päättäneet antaa seuraavan lausunnon:

„Kts. kirje n° 58.”

Lausunnon oheen oli liitettävä jäljennökset asian käsittelystä syntyneistä pöytäkirjois-

ta, joista käy ilmi asiassa tapahtuneet äänestykset, sekä asiakirjat samalla palautettava. (Kirjelmä n° 58).

Vakuudeksi:

Karls J. Wallin

valtuudet, johtokunnan esityksen, pöytäkirjat ja muut johtokunnan ottaman Pankin Oulun toimittamien asiain esittämistä alkaneen toistaiseksi ylläpidettävän kansainvälisen setelien laittamisesta varseen sekä suorittamien tilitysten viittausien tarkastamisesta kassakirjanpidon osalta.

Elokuun 3 p:nä 1920.

VALTIONEUVOSTOLLE.

No 58.

Lähetepäätöksillä 26 ja 28 päivältä äsken kullunutta heinäkuuta on Valtiovarainministeriö pyytänyt Pankkivaltuusmiehiä antamaan lausuntonsa kahdesta valuuttakaupan vapauttamista tarkoittavista kirjoituksista, joista toisen on jättänyt Suomen Pankkiyhdistyksen Johtokunta, toisen Maataloustuottajain Keskusliiton Valtuuskunta. Näiden esitysten lisäksi ovat Turun Kauppakamari, Keskuskauppakamari ja Suomen Metalliteollisuusyhdistys jättäneet Valtioneuvostoon kirjoituksia, joissa pyydetään osittain valuuttakaupan, osittain tuonnin ja viennin nyky-

sen säännöstelyn täydellistä tai osittaista kumoamista, joista kirjoituksista Kauppa- ja Teollisuusministeriö on pyytänyt Suomen Pankin Johtokunnan lausuntoa. Kun kaikki nämä kysymykset ovat läheisessä yhteydessä toistensa kanssa, ovat Pankkivaltuusmiehet ja Suomen Pankin Johtokunta yhteisesti ottaneet kaikki nämä kirjelmät käsiteltäväkseen ja saavat niistä esittää seuraavaa:

Ei ole epäilystä siitä, että taloudellisen elämän nykyinen poikkeuksellinen säännöstely tuottaa melkoisen joukon hankaluuksia, jopa vahinkoja elinkeinotoiminnalle. Lieneekin senvuoksi vallalla yksimielisyys siitä, että tästä säännöstelystä on luovuttava niin pian kuin se voi tapahtua tuottamatta vielä suurempia vahinkoja maan yleiselle edulle. Erimielisyys, joka asiasta on olemassa, koskee sitä kysymystä, onko tämä aika jo tullut. Pankkivaltuusmiesten ja Johtokunnan mielestä ei tähän voida vastata myöntävästi. Useissa vieraisissa maissa, joiden kanssa Suomi on liikeyhteydessä, sekä valuuttakauppa että tuonti ja vienti, jopa kullutuskin yhä edelleen ovat sodan aikana syntyneen erikoissäännöstelyn alaisina. Jo tämä seikka panee

epäilemään, tokko säännöllisten olojen aikainen vapaus meilläkään vielä olisi oikea järjestelmä. Mitä erityisesti Suomeen tulee, näyttää olevan kieltämätöntä, että maamme etu toistaiseksi aivan erityisesti vaatii muun muassa mahdollisimman vähäistä sellaisten tavarain tuontia ulkomailta, jotka eivät ole tarpeen maan tuotantotoiminnalle, sekä sellaista asiain tilaa valuuttakaupassa, joka ei edistä Suomen valuutan kurssin alenemista tai häilymistä. Ainakin osittain täytyy katsoa kokemuksen näyttäneen, että nykyisissä oloissa vapaakauppajärjestelmällä ei voida tarpeellisessa määrässä saavuttaa näitä tarkoituksia. Nykyisen säännöstelyn pääasiallisena silmämääränä on niiden edistäminen, eikä sellainen väite, ettei niillä olisi tässä suhteessa ainakaan enää viime aikoina mitään aikaan saatu, pidä yhtä todellisuuden kanssa. Mitä tarpeettoman tuonnin estämiseen tulee, on evättyjen tuontilupien valtava määrä tästä voimallisena todistuksena. Valuuttakaupan alalla täytynee, mitäs säännöstelystä muuten ajateltaneekin, ehdottomasti myöntää, että jos tämä kauppa olisi ollut vapaa, Suomen markkain tarjonta ulkomailta olisi

ollut suurempi ja, kun vapaa valuuttakauppa tuskin olisi voinut lisätä Suomen rahan kysyntää, sen kurssi siis alhaisempi ja vaihtelevampi.

On väitetty, että säännöstely, vähentäessään tuontia, olisi myötävaikuttanut kotimaisen hintatason nousuun ja siten vaikuttanut vahingollisesti. Tietenkin on joidenkuiden tavarain hinta voinut tällä tavoin kohota. Varsinaisesti on kuitenkin hintatason nousu epäilemättä johtunut viimeaikoina ulkomailta kohonneista hinnoista sekä vilkkaan työvoiman kysynnän omassa maassa aiheuttamasta palkankorotuksista.

Alussa on jo myönnetty, että säännöstely sitävastoin kyllä tuottaa elinkeinoelämälle hankaluuksia. Mutta kuinka suuret nämä lienevätkin, kun säännöstely on omansa ja toistaiseksi tarpeen edistämään edellä mainittua kahta tarkoitusta, joihin maassamme on yleisen edun vuoksi välttämättä pyrittävä, ei Pankkivaltuusmiesten ja Johtokunnan mielestä vielä olisi oikein sitä lakkauttaa. Sen periaate olisi toistaiseksi säilytettävä.

Tätä kantaa tukee myöskin se kokemus, mikä vuonna 1919 noudatettu vapaampi talouspolitiikka

ka tuotti. Kun taloudellisen toiminnan edellytykset tällä välin eivät ole sanottavasti muuttuneet, mutta ulkopoliittinen tilanne kyllä käynyt entistä epäselvemmäksi, on pelättävissä, että pitkälle menevä siirtyminen vapaampaan kauppatoimintaan jälleen aiheuttaisi samoja haitallisia seurauksia, jotka johtivat nykyisen järjestelmän toimeenpanemiseksi ja että uutta suuntaa ei senvuoksi voitaisi pysyväisesti jatkaa. Mutta tällainen talouspolitiikan suunnan muuttaminen osottaisi häilyväisyyttä ja kokeilemista, jonka haitallisuudesta taloudelliselle elämälle meillä on edellisiltä vuosilta riittävästi kokemusta, ja joka epäilemättä myöskin ulkomailta vahingoittaisi sitä luottamusta, jota siellä maatamme kohtaan vähitellen on syntynyt.

Sitä vastoin nykyisen talouspolitiikkamme pääsuunnan säilyttäminen ei estä tekemästä yksityiskohtaisia muutoksia, osittain niin, että jotkut rajoitukset jo voitaisiin ja olisi syytäkin poistaa, mutta myös siten, että säännöstelyä olisi muutamissa suhteissa lisättävä, miten vastenmielinen, jopa vaikeuksia tuottava tällainen toimenpide onkin.

Mitä erityisesti tulee valuuttakauppaan, on sen säännöstelyn tarkoituksena ehkäistä Suomen valuutalla keinottelemista ja pääomien maasta vientiä. Tämä on, kun kerran kysynnän ja tarjonnan välinen suhde on ratkaiseva tekijä valutahinnankin muodostumisessa, kieltämättä järkiperaisen pyrkimys, joka myös on täydessä sopusoinnussa niiden n.s. luonnollisten taloudellisten lakien kanssa, joiden noudattamista usein innolla suositellaan säännöstelyn vastustajain puolelta. Tässä pyrkimyksessä on Pankkivaltuusmiesten ja Jöhtökunnan mielestä sen vuoksi edelleen pysyttävä. Jos olisi varmaa tai edes todennäköistä, että keintotelu ja pääomien vienti ei kasvaisi, vaikka valuuttakauppa tehtäisiin vapaaksi, voitaisiin sen säännöstelystä luopua. Mutta on päinvastoin jokseenkin varmaa, että valuuttakaupan vapauttaminen suuresti lisäisi molempia. Jo se seikka, että niin kiivaasti halutaan oikeutta Suomen valuutan tarjontaan, oikeuttaa jossain määrin tämän otaksumisen. Näin ollen näyttää välttämättömältä edelleen pitää voimassa se periaate, ettei Suomen rahaa ole lupa myydä ulkomaille ilman valtion asianomaisen

valvontaelimen suostumusta. Kaipaisiko nykyinen valuuttasäännöstelyn järjestelmä ehkä joissakin erikoismääräyksissään tarkistusta ja muuttamista, on yksityiskohtia koskeva kysymys, jota tässä yhteydessä ei ole ollut syytä käsitellä.

Valuuttakaupan varsinaisen säännöstelyn ulkopuolella, mutta kuitenkin tätä kauppaa koskevia ovat määräykset, jotka tarkoittavat ulkomaisten valuuttain hankkimista Suomen Pankille käytettäväksi setelikatteeksi ja valtion tarpeiden tyydyttämiseksi. Tässä suhteessa on määrätty, että tavarain vienti maasta on luvallinen ainoastaan ehdolla, että viejä osoittaa sopineensa Suomen Pankin kanssa valuutan myymisestä. Suomen Pankki on määräyksen nojalla tehnyt sopimuksia viejien kanssa yleensä valuuttojen puolen määrän luovuttamisesta Pankille, jota vastoin viejät ovat saaneet vapaasti myydä toisen puolen. Valuuttakaupan täydellistä vapauttamista tarkoittavat pyrintö ovat yhdistettyinä myös ankariin hyökkäyksiin tätä velvoitusta vastaan. Eikä voida kokonaan kieltää, ettei sitäkin vastaan voida tehdä aiheutettuja muistutuksia. Niinpä saattaa jonkinlaisella perusteella väittää, että

kun tämä velvoitus kieltämättä on viejille epäedullinen, se ei voi kiihoittaa, vaan on pikemmin omansa ehkäisemään vientiä, jonka edistäminen täytyy olla talouspolitiikkamme päätehtäviä. Täytyy kuitenkin suuresti epäillä, tokko esitettyihin teoretisiin epäilyihin on syytä nykyoloissa, joissa sekä yleinen asema Suomen tärkeimpien vientitavarain markkinoilla että hinta- ja kurssisuhteet ovat poikkeuksellisen edulliset viennille. Näiden konjunktuurien perusteella voisi päinvastoin panna kysymykseen, eikö olisi mahdollista ja kohtuullista että, niinkauan kuin ne vallitsevat, viejäin tulisi luovuttaa valtiopankille tämän kurssiin suurempikin osa valuuttojansa kuin puolet. Voidaan edelleen väittää, että puheenalainen määräys kallistaa sen valuutan hintaa, mikä jää vapaiden markkinain osuudeksi. Sitä vastaan täytyy kuitenkin huomauttaa, että ilman puheenaolevaa velvoitusta ainakin ajoittain valuutan hinta vapailla markkinoilla olisi voinut olla ja voisi vastedeskin tulla olemaan tuntuvasti korkeampikin kuin sen voimassa ollessa, koska valuutan kysyntä näillä markkinoilla silloin, kun suuria ulkomaan rahan

määriä on hankittava valtion tarpeisiin, olisi nykyistä monin verroin suurempi. On tietenkin riidattomasti totta, että tämä viejain velvollisuus tietää heidän erityistä iverottamistaan valtion ja kansakunnan tarpeisiin. Mutta nykyään Suomen vienti, edellämainituista syistä, hyvin kestää tämän, jonka vuoksi puheen alaista velvollisuutta ei voida pitää kohtuuttomana. Kun näin on, ei säännöstä, johon se perustuu, ole nykyään syytä kumota, eikä sen johdosta tehtyjä välipuheita, jotka kestävät vuoden loppuun, ole aihetta purkaa. Sen sijaan saattaa olla oikein ja viennin edistämisen kannalta suotavaa, että vähemmän edullisen viennin harjoittajille harkinnan mukaan annetaan helpoituksia välipuheen täyttämässä.

Mitä sitten tulee tuontia koskevaan säännötelyyn, on jo edellä lausuttu se mielipide, että tuonnin täydellinen vapauttaminen ei toistaiseksi olisi oikeata. Ei olisi myöskään hyvin harkittua tehdä siitä määräajassa toteutettavaa periaatteellista päätöstä, koska liikkeen harjoittajat tällöin voisivat ryhtyä järjestämään toimintaansa rajoitta-

matonta tuontia silmälläpitäen. Kun aikaisempi kokemus ja lisenssihakemusten suuri määrä näyttävät osoittavan, että keskinäinen kilpailu, epäedulliset valuuttakurssit ja kireät rahaolot eivät anna riittäviä takeita tuonnin pysymisestä terveellisissä rajoissa, on tarpeen että valtion asettamilla rajoituksilla ylläpidetään välttämätöntä säästäväisyyttä ulkomaisen tavaran käyttämisessä. Sillä vain yleinen suuri säästäväisyys saattaa nostaa maamme siitä nousevain hintain ja kohoavain palkkain kiertokulusta, joka yhäti vallitsee, vakaisiin taloudellisiin oloihin. Ja sellainen säästäväisyys ei vapaaehtoisuuden tietä näytä olevan aikaansaatavis-
sa.

Suomen tuonnissa on vehnä jauhoilla, sokerilla, kahvilla ja tupakalla ratkaiseva merkitys. Näitä tavaroita ei voida pitää sillä tavalla välttämättöminä, ettei niiden kulutusta - toisten ennemmän, toisten vähemmän - voitaisi melkoisesti supistaa nykyisestään. Näin ollen näyttää välttämätön säästäväisyys vaativan, että näiden tavarain tuonti pidetään niin ankarasti rajoitettuna, että niiden jakelussa säilytetään tai pannaan uudes-

taan toimeen annosjärjestelmä. Niin epäsuosittu kuin se onkin ja niin paljon oikeutettujakin muistutuksia kuin sitä vastaan voidaan tehdä, täytyy muistaa että paljon rikkaammat maat kuin meidän yhä pitävät tarpeellisena annostella välttämättömmimpiäkin elintarpeita. Kun elintarpeiden ohella vaatteiden ja jalkineiden hinnoilla on suuri vaikutus hintatasoon, mutta niiden kaavamainen annostelu ei ole mahdollinen, olisi suotava, että näiden kulutustavarain yleisimmin käytettyjä, yksinkertaisia laatuja asianomaisten tehdasyhtymäin kanssa tehtävään sopimusten nojalla pidettäisiin riittävässä määrin tarjona kohtuullisiin hintoihin. Sellaisiin tavaroihin nähden, joiden kulutus on vain vähän joustavaa ja joita senvuoksi missään tapauksessa ei tuotaisi maahan tarpeettomia määriä, voitaisiin siirtyä vapaaseen tuontiin. Tällaisia tavaroita ovat varsinkin yksinkertaiset elintarpeet, sellaiset kuin ruisjauhot, sekä tärkeimmät raaka-aineet ja useimmat tuotannon välineet ja apuneuvot. Mitä tulee varsinaisiin ylellisyystavaroihin, olisi niiden tuonti pidettävä mahdollisimman ahtaalla.

Kun viennin elvyttämisen täytyy olla talouspolitiikan tärkeimpiä päämääriä, voitane jo nykyisissä oloissa vientivapaus asettaa yleiseksi periaatteeksi. Poikkeuksia siitä olisi kuitenkin tehtävä. Niinpä ei voitane nykyään ajatella polttopuiden ja sahaamattoman puutavaran vapaata vientiä tekemättä vakavaa haittaa teollisuudelle ja asutuskeskusten väestölle. Samoin lienevät eräät teollisuuden raaka-aineet alistettavat vientisääntösten alaisiksi.

Jos hinta- ja kurssisuhteet kehittyisivät sellaisiksi, että elintarpeiden, lähinnä voin, vienti suuresti supistaisi kotimaan markkinoille jääpää tavarannäärää, olisi omassa maassa otettava käytäntöön annostelu, joka silloin olisi rakennettava vientioikeuksien korvaamiseksi elintarveviranomaisille toimitettavain tavaramääräin eikä pakkomääräysten perusteella. Täten toimeensaatu kotimaisen kulutuksen rajoittaminen vahvistaisi taloudellista asemaamme.

Myöskään rajatonta vientivapautta Venäjälle ei rauhanteon jälkeenkään voitane toimeenpanna, koska tämän maan suuri tavaraintarve helposti voisi

aiheuttaa haitallista tavarain puutetta ja hintain nousua meillä.

Kuten ylläolevasta käy selville, ovat Pankki-
valtuusmiehet ja Johtokunta sitä mieltä, että ta-
louspolitiikkamme pääsuunta toistaiseksi on pysytet-
tävä entisellään. Mikäli taas nykyinen taloudelli-
nen säännöstely edellä esitetyn mukaan vaatisi muut-
tamista, olisi se viipymättä toimitettava.

Asian käsittelystä laaditusta pöytäkirjasta lii-
tetään oheen jäljennös, josta näkyy asiassa tapahtu-
nut äänestys, sekä asiakirjat samalla palautetaan.

Eduskunnan Pankkivaltuusmiehet:

Suomen Pankin Johtokunta: